

Централізована бібліотечна система для дітей м. Львова
Відділ інновацій, маркетингу та перспективних технологій

Альманах-вшанування

«Охоронець львівських скарбів»

(присвячений Б. Возницькому)

Львів-2013

Альманах-вшанування створено з нагоди відзначення днів пам'яті мистецтвознавця Бориса Григоровича Возницького, і містить матеріали про життєвий шлях цієї непересічної особистості.

Бібліографічна частина містить описи періодичних видань з фондів Центральної дитячої бібліотеки та інтернет-ресурсів.

Життєпис великого Музейника виходить далеко за межі звичного реєстру подій та фактів – його внесок в українську культуру і музейну справу неможливо переоцінити і важко перевершити. Але ця людина жила і працювала не у легендарну давнину, а у наш час, поруч із нами, саме тому її заслуги стали орієнтиром і зразком самовідданості професії, виняткової відповідальності перед покликанням та зворушливої турботи про здобутки національної культури для колег-сучасників.

Усі президенти України вважали за честь бути знайомими з ним. Його називали українським музейним генієм, ангелом-охоронцем українського мистецтва, сеньйором музеїв і просто незамінною для української культури людиною. Невипадково йому дали звання Героя України. В Україні серед музейників було тільки дві людини, удостоєні цього високого звання, – Михайло Сікорський та Борис Возницький.

Народився Борис Григорович 16 квітня 1926 року у селі Ульбарів (Нагірне) Дубенського району Рівненської області. Закінчив сільську школу, чотири класи. Дід Бориса Возницького був залізничником і постійно говорив: «Мій Боруньо мусить бути інженером». Він отримував пенсію і вирішив онука вивчити. Таким чином Борис Возницький продовжив навчання у Дубно. У цьому містечку навпроти школи через дорогу розташований Дубенський замок. Майбутній мистецтвознавець із своїм другом облазили усі закутки замку, шукали підземний хід, яким циганка провела Андрія Бульбу.

Після закінчення школи вчився у Рівненському будівельному технікумі. В той період почалася Друга світова війна, і німці вирішили вивезти учнів технікуму в Німеччину. Дізнавшись про це, Борис Григорович попередив усіх учнів, і наступного дня ніхто не прийшов на навчання. Переховувався вдома. А це вже був час УПА. “Мене тоді направили зі села, як найграмотнішого, у

старшинську школу – згадує Борис Возницький. Прибув туди у штаб УПА-Південь. А там воєнком і каже мені: “Дитино (мені тоді 16 років було), тобі після цієї школи через три місяці треба буде командувати чотою. Що ж ти робитимеш?”. Запропонував залишитися при ньому зв’язковим у штабі. Пробув там до підходу радянської армії. А коли війська підійшли, воєнком відправив мене додому, мовляв, “треба буде, ми тебе знайдемо”. Пішов додому, а через кілька тижнів село оточили, влаштували облогу, і хлопців усім селом відправили служити у радянські війська.”¹

Сім років служив у лавах Червоної Армії. У вільний час багато малював. У 24 роки закінчив службу.

В 1950-1955 роках навчався у Львівському училищі прикладного мистецтва ім. І. Труша. Після закінчення викладав у середній школі у Винниках, де ініціював створення Винниківського історико-краєзнавчого музею. У 1956-1960 роках заочно навчався в Ленінградському інституті живопису, скульптури і архітектури на факультеті “Історія і теорія мистецтв”. У цей час працював старшим інспектором з музеїв Львівського обласного управління культури, заступником директора з питань науки Музею українського мистецтва у Львові. З 1962 року – директор Львівської галереї мистецтв. Коли Борис Возницький приступив до роботи у музеї, на Західній Україні лютувала антицерковна кампанія – храми закривали сотнями, перетворювали на склади, а ікони, скульптури, книги – спалювали. І тоді молодий радянський мистецтвознавець починає кампанію з їх порятунку: невтомно їздить містами і селами, практично з вогню витягує шедеври світового рівня. Під його керівництвом почалися численні експедиції по Галичині, завдяки яким фонди

---

¹ Людина-Легенда. Борис Возницький [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/mp/article/2275/?vsid=040067543ce11ae55eb2b2b33fa4b7d8> – Мова: українська.

музею поповнилися врятованими від знищення старими галицькими іконами, бароковою скульптурою тощо. Маючи в розпорядженні вантажівки, він зі співробітниками обстежував покинуті собори у стилі бароко, занедбані каплиці, покинуті цвинтарі. В містечку Городенка Івано-Франківської області Б. Г. Возницький разом зі співробітниками врятували рештки дерев'яного вітваря галицького скульптора Пінзеля. Вітвар був створений на замовлення мецената Миколи Потоцького, найбагатшого серед меценатів України.

Саме він відкрив світу майстра Пінзеля. В ході численних експедицій із завалів та полум'я виймав шедеври, які люди через своє незнання нищили. Своєю місією Возницький вважав представити світовій спільноті скульптури Пінзеля. Його мрією було презентувати їх у Луврі. Для її здійснення Возницький зробив все можливе. Але на жаль, він не став свідком того фурору, який викликав його Пінзель у Франції. Не зміг побачити довжелезних черг, в яких люди очікували споглянути доробок знаменитого майстра з Галичини.

Борис Возницький працює на території створеного ним музею-заповідника «Одеський замок».

Напевно, чимало відвідувачів палацу Потоцьких, Золочівського або Олеського замків бачили Бориса Возницького в костюмі з граблями чи лопатою, а через півгодини – на прес-конференції.

“Він не цурався жодної роботи, – ділиться думками про Бориса Возницького голова наглядової ради благодійного фонду “Підгорецький замок” Оксана Козинкевич. – Наприклад, у Старому Роздолі є палац графа Лянцкоронського. Приїхали музейники, оглядали територію... Борис Григорович постояв, подивився. А в нішах стояли

скульптури, забілені вапном. Пішов... з'являється, поставив драбину, ключами пошкріб, зняв нашарування, товсті від вапна, яким білили разів 10-20, і виявилось, що це антична скульптура. Таке чуття було!..”²

За ініціативи Бориса Возницького засновано 16 музейних комплексів, серед яких нові художньо-меморіальні музеї: музей імені Івана Федорова, музей-садиба Маркіяна Шашкевича, музей “Русалки Дністрової”, музей найдавніших пам’яток Львова, музей скульптури І. Г. Пінзеля; музей оборонної архітектури XVI століття в “П’ятничанській вежі” (Жидачівський район, Львівська область), відновлено замки Галичини: Олеський, Золочівський, Підгорецький та Свірзький, які були об’єднані в так звану “Золоту підкову”.

Останні роки життя почесний гендиректор галереї мистецтв присвятив ідеї відновлення найближчого йому Підгорецького замку. Його мрією було виграти конкурс у програмі Фонду Ріната Ахметова “Динамічний музей”. Ці кошти, на його думку, могли врятувати Підгорецький замок. За неповними підрахунками Борис Григорович Возницький і його співробітники врятували близько 36 000 творів мистецтва, серед яких гобелени, меблі, картини, вівтарі, мармурові і дерев’яні скульптури, предмети ужиткового мистецтва тощо. Галерею мистецтв та понад двадцять її філій він наповнив рідкісними шедеврами українського і світового мистецтва. Рятівну діяльність Б. Г. Возницького нема з чим порівняти на теренах України кінця XX століття.

Борис Григорович багато зробив для комплектування фондів палацу Розумовського в місті Батурин, що став добре оснащеним

---

²Борис Возницький [Електронний ресурс] : спецпроект. – Режим доступу: <http://zaxid.net/story/voznyskij/index.html#.UZt2caI9K-y> – Мова: українська.

експонатами музеєм на сході України. Він займався відновленням оборонної башти в П'ятничанах (Жидачівський район, Львівська область), збереженням Бернардинського костелу у Львові, реставрацією каплиці Боїмів.

Особисте життя у Бориса Григоровича не склалося, можливо тому, що більше часу присвячував улюбленій справі, аніж сім'ї. У 1954 році одружився. У молодого подружжя народилася дочка Лариса. А у 1960 році Борис Григорович розлучився. Згодом дочка вирішила жити з батьком. Вона майже сорок років працювала разом із батьком, була його найпершим помічником. Онуки теж бачили перед собою приклад і обрали дідову дорогу... Один – став художником. Другий – скульптором... Очевидно, іншого шляху перед собою не бачили.

Він настільки любив свою роботу, що ні на день не хотів залишати стіни музею. Навіть під час відпустки, Борис Григорович постійно був на роботі: у Золочеві, на розкопках, у поїздках, у дослідженнях про походження різних артефактів чи різних історичних подій. Робота – це був його відпочинок. Під час хвороби він теж не хотів залишати роботи. Коли в нього виникла проблема з ногою, і потрібна була операція в Німеччині, його буквально примусили це зробити. Потім довго бідкався, що витратив багато часу на цю операцію.

Сьогодні мало хто дотримується морального кодексу. Борис Григорович вважав, що моральний принцип ICOM³ забороняє музейним працівникам тримати колекції. Не тому, що когось

---

³ICOM (англ. International Council of Museums) – Міжнародна рада музеїв. Міжнародна демократична громадська організація зі сприяння розвитку зв'язків та взаємодопомозі між музеями та музейними працівниками різних країн.

боявся. Возницький робив так із переконання. При цьому інколи жартував, що є найбагатшою людиною, бо мав аж три замки!

Він активно спілкувався з працівниками музеїв різних країн світу. У Львові його називали Музейною іконою. Він був не тільки символом відданості справі, працездатності, наполегливості, а й винятково чесною та порядною людиною.

Його любили і поважали в середовищі письменників. Одним він дарував майже детективні сюжети про «подвиги» авантюристів Миколи Потоцького або Вацлава Ржевуського (польський державний і військовий діяч), інших заворожував тлумаченням таких унікальних народних шедеврів, як велетенська ікона “Страшний Суд”, а кому дозволяв ночувати в одній із кімнат Олеського замку, аби перейнятися думками й настроями останніх оборонців галицької та волинської землі.

25 травня 2012 року Борис Возницький зранку виїхав зі Львова у Помор'яни. Там розташований замок, яким опікувався Борис Григорович. Він любив швидку їзду. Завжди усюди поспішав, неначе хотів ще багато всього встигнути. У нього було ще стільки задумів...

Трагедія сталася близько 9 години на автодорозі між селами Куровичі та Печенія Золочівського району Львівської області. Службовий автомобіль, за кермом якого перебував Б. Г. Возницький, виїхав на смугу зустрічного руху, де зіткнувся з іншим автомобілем. Від отриманих травм Борис Григорович помер. Похований на Личаківському кладовищі (поле 67) у Львові.

Титули та звання Б. Г. Возницького говорять про те, наскільки самовіддано людина працювала на благо України: заслужений працівник культури України (1972), заслужений діяч польської

культури (1984), доктор “Honoris causa”⁴ Краківської вищої педагогічної школи (1998), Варшавської Академії мистецтв (2004). Лауреат Державної (Національної) премії України імені Т. Г. Шевченка (1989), премії імені Я.Кохановського⁵ (1990). Нагороджений орденом “За заслуги” II ступеня (19.04.2001, за вагомі здобутки у професійній діяльності, багаторічну плідну працю), Почесною відзнакою Президента України (орден “За заслуги” III ступеня, 26.04.1996, за особисті заслуги перед українською державою в розвитку музейної справи, активну громадську діяльність), відзнакою Президента – Хрестом Івана Мазепи (23.02.2010, за вагомий особистий внесок у відродження історичної спадщини українського народу, багаторічну плідну професійну діяльність), ювілейною медаллю “20 років незалежності України” (19.08.2011, за значний особистий внесок у соціально-економічний, науково-технічний та культурно-освітній розвиток Української держави, вагомі трудові здобутки та багаторічну сумлінну працю); Золотою медаллю Академії мистецтв України (2006); орденом Командора (Польща, 2004). Почесний громадянин Львова.

Борис Григорович – автор видань “Одеський замок” (1978), “Каплиця Боїмів у Львові” (1979), “Микола Потоцький – староста Канівський та його митці архітектор Бернард Меретин і сницар Іоан Георгій Пінзель” (2005), “Борис Возницький. Автопортрет на тлі часу” (2006), статей з питань львівської барокової скульптури XVIII століття, української ікони XIV-XVII століття, археології.

---

⁴ Почесний доктор (лат. honoris causa) – ступінь доктора наук або доктора філософії, який надається на основі значних заслуг перед наукою і культурою.

⁵ Ян Кохановський (1530-1584) – польський поет епохи Відродження.

Премія ім. Бориса Возницького

18 квітня 2013 року у Мистецькому Арсеналі (Київ) відбулося офіційне оголошення Премії ім. Бориса Возницького “За вагомий особистий внесок у розвиток музейної справи” та складу Експертної ради Премії.

Засновниками премії стали Національний культурно-мистецький та музейний комплекс “Мистецький Арсенал”, Львівська Національна галерея мистецтв та Благодійний фонд “Мистецький Арсенал”.

Премія покликана відзначати виняткові досягнення професіоналів музейної галузі, що стали основою етапних якісних змін у роботі окремих музеїв та у музейній справі України загалом і вшанувати ім’я та подвижницьку діяльність Бориса Возницького.

Львівська національна галерея мистецтв

З метою увічнення пам’яті видатного діяча культури України Бориса Григоровича Возницького Міністерство культури України 12 квітня 2013 року видало наказ № 306 “Про присвоєння імені Б. Г. Возницького Львівській національній галереї мистецтв”. Відповідно до наказу, зазначений заклад надалі йменуватиметься “Львівська національна галерея мистецтв імені Б. Г. Возницького”.

Наказом Міністра культури України Михайла Кулиняка (2010-2012) Ларису Возницьку-Разінкову, доньку Бориса Григоровича Возницького призначено генеральним директором Львівської Національної галереї мистецтв з 1 серпня 2012 року.

Статті з періодичних видань

Вдовиченко, Галина. Тихий голос Возницького [Текст] / Галина Вдовиченко // Високий замок. – 2013. – 23-29 травня. – С. 13.

Глібчук, Х. Хранитель [Текст]: [мистецтвознавець Б. Возницький] / Х. Глібчук // Міжнародний туризм. – 2007. – № 3. – С. 124-128.

Гузьо, Галина. Без нього осиротіють замки і музеї... [Текст] : Трагічно загинув Герой України, людина-легенда Борис Возницький / Галина Гузьо // Високий замок. – 2012. – 24-30 травня. – С. 1, 5.

Козирева, Т. Охороняти вічно [Текст] : (директор Львівської галереї мистецтв Борис Возницький) / Т. Козирева // Дзеркало тижня. – 2007. – 3 березня. – С. 17.

Корчук, Інна. Лариса Возницька: “Місце директора галереї – не відпочинок на лаврах Возницького, це важка щоденна жертвна праця” [Текст] : Музейники б’ють на сполох: спадщину галереї, яку директор збирав понад півстоліття, намагаються розграбувати / Інна Корчук // Високий замок. – 2012. – 7-13 червня. – С. 18.

Корчук, Інна. Премія Возницького – кращим музейникам [Текст] / Інна Корчук // Високий замок. – 2013. – 28 березня-3 квітня. – С. 3.

Костенко, Т. Його скарби належать усім... [Текст] : [з нагоди 80-річного ювілею директора Львівської галереї мистецтв Бориса Возницького] / Т. Костенко // Високий замок. – 2006. – 18 квітня. – С. 6.

Лубківський, Р. Майстер часу [Текст] : [Борис Григорович Возницький] / Р. Лубківський // Артклас. – 2006. – № 1-2. – С. 114-115.

Мельник, О. Коштовні намистинки Бориса Возницького [Текст] / О. Мельник // Урядовий кур'єр. – 2009. – 25 квітня. – С. 7.

Тунік-Чорна, Юлія. Великому мрійнику Борису Возницькому присвячується [Текст] : У Львівській національній галереї мистецтв триває виставка-вшанування пам'яті видатного українця / Юлія Тунік-Чорна // Високий замок. – 2012. – 3 липня. – С. 9.

Тунік-Чорна, Юлія. “Якщо б мав 100 життів, вони б не наситили мене...” [Текст] : Відкрилась виставка “Епоха Бориса Возницького” / Юлія Тунік-Чорна // Високий замок. – 2012. – 21-23 грудня. – С. 9.

Вебліографія

Борис Возницький [Електронний ресурс] : спецпроект. – Режим доступу:

<http://zaxid.net/story/voznyskij/index.html#.UZt2caI9K-y> – Мова: українська.

Борис Возницький – директор, якому нудно вдома [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://sumno.com/article/borys-voznyskyj-dyректор-yakomu-nudno-vdoma/> – Мова: українська.

Борис Возницький, дорога до вічності [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/boris_voznitskiy_doroga_do_vichnosti_.html – Мова: українська.

Борис Возницький: Для одних я виймав з кишені Володимира Ілліча, для інших – Гітлера, «Майн кампф»... [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.ostro.org/general/culture/articles/97084/> – Мова: українська.

Борис Возницький: наша держава така бідна, що навіть не вміє приймати подарунки [Електронний ресурс] : [інтерв'ю]. – Режим доступу:

<http://www.verbum-lm.com/christian-testimony/Borys%20Voznyzkiy> – Мова: українська.

Ванат, Іван. Іоанн Пінзель. «Взяття Лувру» відбулося! Світлої пам'яті Бориса Возницького присвячується [Електронний ресурс] / Іван Ванат // Вільне життя. – 2013. – 13 березня. – Режим доступу:

http://vilne.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=16260:ioann-pinzel&catid=7:duhovnist&Itemid=4 – Мова: українська.

Возницький Борис Григорович [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zlochiv-rajrada.org.ua/borys-hryhorovych-voznytskyj/> – Мова: українська.

Городницька, Божена. У свої 85 років Борис Возницький пише мемуари, відбудовує каміни, проектує парки... [Електронний ресурс] / Божена Городницька // Високий замок. – 2011. – 19 квітня. – Режим доступу: <http://archive.wz.lviv.ua/articles/92408> – Мова: українська.

Запізніле інтерв'ю з Борисом Возницьким [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?zapiznile_intervyu_z_borisom_voznitskim&objectId=1255834 – Мова: українська.

Людина-Легенда. Борис Возницький [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.chasipodii.net/mp/article/2275/?vsid=040067543ce11ae55eb2b2b33fa4b7d8> – Мова: українська.

Марчук, Лариса. І один у полі воїн [Електронний ресурс] : [Борис Возницький] / Лариса Марчук // Віче. – 2012. – № 13. – Режим доступу:

<http://www.viche.info/journal/3172/> – Мова: українська.

Про замки України з академіком Б. Возницьким [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.bbc.co.uk/ukrainian/indepth/story/2008/07/080719_castles_interactive_is.shtml – Мова: українська.

Семків, Володимир. Борис Возницький: я знаю, як перевиховувати політиків [Електронний ресурс] : [інтерв'ю] / Володимир Семків // Україна молода. – 2009. – 16 жовтня. – Режим доступу:

<http://www.umoloda.kiev.ua/number/1513/180/53239/> – Мова: українська.

Франків, Оксана. Степан Ревуцький: «Борис Возницький робить все, щоб зберегти унікальні пам'ятки культури Жидачівщини» [Електронний ресурс] / Оксана Франків // Новий час. – 2011. – 26 квітня. – Режим доступу:

<http://www.newtime.lviv.ua/index.php/newtime-osobustosti-kt/508--l-r> – Мова: українська.

Альманах-вшанування
«Охоронець львівських скарбів»
(присвячений Б. Возницькому)

Укладач: Романюк Л. П., бібліограф ЦБС для дітей м. Львова
Редактор: Мордовенко Е. О., провідний методист ВІМПТ ЦБС для
дітей м. Львова
Відповідальний за випуск: Галушко В. Ф., директор ЦБС для дітей
м. Львова

